

ВІДТВОРЕННЯ ЕКСПРЕСИВНОЇ ЛЕКСИКИ В ПРОЦЕСІ ПЕРЕКЛАДУ

Запорізька державна інженерна академія, кафедра ІМЛК

До основних характеристик експресивної лексики відноситься складна у порівнянні з нейтральною лексикою семантична структура. Відображення експресивної лексики в процесі перекладу є каменем спотикання багатьох перекладачів.

Дослідниця О. Клименко класифікує експресивну лексику в залежності від ступеню експресивності, вирізняючи просторіччя (колоквіалізми, сленгізми, вульгаризми) і соціально-професійне просторіччя (жаргонізми і арготизми). Прагматичний потенціал сленгізмів є найвищим, оскільки зачіпає сферу впливу на когнітивні та емотивні аспекти сприйняття повідомлення. У дискурсі ризику людська діяльність пронизана емоціями та супроводжується транслюванням власного ставлення і оцінки. Таку позицію суб'єкта дискурсу ризику називають афективною. Звідси логічно висувати, що прагматична функція експресивної лексики в дискурсі ризику полягатиме у її здатності до реалізації певного комунікативного завдання (наприклад, мовленнєвої характеристики учасників дискурсу, аргументації точки зору, інтенсифікації емоцій, висловлення оцінки, врегулювання комунікації на етапі встановлення комунікативного контакту або його завчасного переривання тощо), з метою подальшого структурування дискурсу. Типовою комунікативною ситуацією в дискурсі ризику є висловлювання обвинувачення, що на практиці реалізується через конфронтативну стратегію. Висловлювання обвинувачення може бути як прямим, так і імпліцитним, представленим в процесі комунікації як на офіційному, так і неофіційному рівні. Негативне аксіологічне «забарвлення» висловлювань обвинувачення зазвичай супроводжується використанням сленгізмів.

В дискурсі ризику процес афективного позиціонування є циклічним і нагадує герменевтичне коло. Цикл розпочинається реакцією на стимул, коли учасники афективного позиціонування знаходяться на рецептивній стадії. Звідси розпочинається реагування на позамовному, соматичному рівні, коли спостерігається зміна показників фізичного стану комунікантів. Емоції, почуття або настрої суб'єктів позиціонування з'являються, коли відбувається усвідомлення психічного стану. Це переводить учасників дискурсу на стадію оцінювання. Оцінювання змінює стадія афективного позиціонування, маркери якої є як вербальними, так і невербальними. Нарешті, відбувається перехід до стадії узгодження, коли комуніканти реагують на виражену емоцію:

Pay him a yard to shut him up about what he saw (рецептивна стадія) → *I am too zapped to go on* (стадія соматичної реакції) → *I was shocked. You could have knocked me over with a feather* (стадія усвідомлення психічного стану) → *You think that's bad? You don't know the half of it* (стадія оцінювання) → *Valerie let out an enormous yock and quickly covered her mouth* (стадія афективного позиціонування) → *Shut your yap! They mean no harm* (стадія узгодження).

Наведені приклади свідчать на користь тезису про функціональну єдність прагматичного і семантичного аспектів, коли в процесі комунікації учасників дискурсу ризику відбувається актуалізація прагматично-оцінного компонента експресивних лексем.